

УДК 332.656

DOI: <https://doi.org/10.18664/btie.90.337307>

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

Лук'янова О. М., к.е.н., доцент (УкрДУЗТ)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0450-0136>

У статті розглянуто сучасний стан транспортної інфраструктури України та визначено основні пріоритети її розвитку з урахуванням геополітичного положення держави, інтеграції до європейського транспортного простору та потреб національної економіки. Проведено аналіз проблем, що стримують розвиток транспортної галузі, запропоновано стратегічні напрями її модернізації, а також розглянуто перспективи залучення інвестицій та використання цифрових технологій. Зроблено висновки щодо необхідності комплексного підходу до реалізації інфраструктурної політики з метою забезпечення конкурентоспроможності України в регіональному та глобальному вимірах.

Ключові слова: *транспортна інфраструктура, модернізація, конкурентоспроможність, післявоєнне відновлення, джерела фінансування.*

PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF TRANSPORT INFRASTRUCTURE IN UKRAINE

Luk'janova O. M., candidate of economic sciences, associate professor (USURT)

The development of an efficient transport infrastructure is a key factor in Ukraine's socio-economic progress and its integration into the European and global transport and logistics systems. However, the current state of Ukraine's transport infrastructure is characterized by significant physical deterioration, regional disparities, underinvestment, and weak intermodal coordination. These challenges are further aggravated by the consequences of military aggression, which led to widespread destruction of transport assets, disruption of logistics routes, and increased pressure on alternative corridors. In this context, a strategic rethinking of transport system modernization is required, based on the principles of safety, energy efficiency, environmental balance, and sustainable development.

This study aims to analyse the structural problems of the sector, identify key obstacles to sustainable progress, and provide a rationale for the prioritization of strategic

development directions. The article considers recent academic approaches to modernizing transport corridors, introducing intelligent transport systems (ITS), reforming regulatory frameworks, improving investment mechanisms, and strengthening public-private cooperation. Special emphasis is placed on restoring critical infrastructure, adapting to European standards through integration into the TEN-T network, and enhancing the efficiency of logistics chains.

The research also outlines practical steps for improving institutional capacity, including transparency in procurement, digital monitoring of infrastructure projects, and the use of innovative financing instruments such as infrastructure bonds, investment funds, leasing, and cooperation with international financial institutions (EIB, EBRD, World Bank). Successful implementation requires legal certainty, reduced bureaucratic barriers, fiscal incentives, and decentralization of infrastructure governance. Ukraine's long-term recovery and competitiveness depend on the ability to form a resilient, modern, and inclusive transport system.

Keywords: transport infrastructure, modernization, competitiveness, post-war recovery, sources of funding.

Постановка проблеми. Становлення ефективної транспортної інфраструктури є ключовим чинником соціально-економічного розвитку України та її інтеграції у світовий і європейський транспортно-логістичний простір. Однак сучасний стан транспортної інфраструктури країни характеризується значним фізичним зношенням, нерівномірним розвитком між регіонами, недостатнім рівнем інвестицій, а також неузгодженістю між видами транспорту. Це обумовлює низьку ефективність транспортних перевезень, високі логістичні витрати та обмеження мобільності. В умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення загострюється потреба у переосмисленні стратегічних підходів до розвитку транспортної системи. Проблема полягає у визначенні пріоритетів модернізації інфраструктури, які б забезпечували не лише її технічне оновлення, а й сприяли економічному відновленню, безпеці, енергетичній ефективності та екологічній збалансованості. Наукове обґрунтування таких пріоритетів має базуватись на комплексному аналізі сучасних викликів і потенціалу транспортної галузі України в контексті сталого розвитку та євроінтеграційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових дослідженнях останніх років (Бойченко М. [1], Гоц Є., Ковердун М., Григорак М. [2], Шевченко Р., Іващенко Т. [3], Грабенко О., Ситник Н. [4] та ін.) пріоритети розвитку транспортної інфраструктури України розглядаються крізь призму інтеграції до європейського транспортного простору, підвищення інвестиційної привабливості та забезпечення сталого розвитку. Значна увага приділяється модернізації логістичних коридорів, розвитку мультимодальних перевезень і цифровізації транспортної сфери. Водночас акцентується на необхідності реформування нормативно-правової бази, удосконаленні механізмів державного управління та партнерства з приватним сектором.

Однак, з огляду на нові виклики, потребує подальшого вивчення системний підхід до визначення пріоритетів у післявоєнному відновленні та зміцненні транспортної безпеки.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. У процесі дослідження пріоритетів розвитку транспортної інфраструктури України виявляється низка невирішених аспектів, що ускладнюють досягнення сталого поступу в цій сфері. Зокрема, недостатньо

розробленими залишаються механізми інтеграції національної інфраструктури до європейської транспортної мережі, питання стабільного фінансування та ефективного управління інфраструктурними проектами, а також впровадження сучасних цифрових технологій. Крім того, не до кінця врегульовано нормативно-правову базу, що стримує інвестиційну активність і впливає на реалізацію стратегічних цілей державної транспортної політики.

Метою даної статті є аналіз сучасного стану транспортної інфраструктури України, виявлення основних проблем та обґрунтування стратегічних пріоритетів її розвитку з урахуванням європейських інтеграційних процесів та глобальних тенденцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогоднішній день транспортна інфраструктура України характеризується нерівномірним розвитком та значним ступенем зношеності. Залізнична мережа, яка є однією з найбільших у Європі, потребує модернізації та оновлення рухомого складу. Автомобільні дороги, зокрема місцевого значення, мають низький рівень якості, що ускладнює внутрішні перевезення та знижує безпеку дорожнього руху [5].

Морські та річкові порти мають потенціал для розвитку, проте потребують інвестицій у модернізацію інфраструктури та впровадження сучасних логістичних рішень [6]. Авіаційна інфраструктура, зокрема регіональні аеропорти, вимагає оновлення та розширення для забезпечення доступності авіаперевезень у різних регіонах країни [7].

Військові дії на сході України та анексія Криму негативно вплинули на стан транспортної інфраструктури, спричинивши руйнування об'єктів та порушення логістичних ланцюгів [8]. Це зумовлює необхідність відновлення та реконструкції пошкоджених ділянок, а також розробки нових маршрутів для

забезпечення безперервного транспортного сполучення [9].

Загалом, сучасний стан транспортної інфраструктури України вимагає комплексного підходу до її модернізації, залучення інвестицій та впровадження інноваційних технологій для забезпечення сталого розвитку та інтеграції до європейського транспортного простору [10].

Аналіз транспортної інфраструктури як елемента національної економіки здійснюється в межах міждисциплінарного підходу, що поєднує економічну географію, регіоналістику, логістику та державне управління. Визначення ролі транспортної системи спирається на концепції просторової організації економіки та моделей мережевої взаємодії. З методологічного погляду, доцільно використовувати системний аналіз для виявлення взаємозв'язків між окремими елементами інфраструктури, SWOT-аналіз для оцінки внутрішніх і зовнішніх факторів, а також методи сценарного прогнозування для обґрунтування майбутніх сценаріїв розвитку. Визначення пріоритетних напрямів базується на принципах сталого розвитку, безпеки, ефективності та екологічності, які адаптуються до реалій української економіки в умовах трансформаційних викликів [11].

Стан транспортної інфраструктури України характеризується високим рівнем зношеності основних засобів, нерівномірністю територіального розвитку та недостатнім рівнем інтеграції в європейську транспортну мережу. Автомобільні дороги мають низький рівень якості, що створює проблеми для внутрішньої логістики. Залізнична система, яка є однією з найрозгалуженіших у Європі, вимагає модернізації рухомого складу та електрифікації [12]. Морська інфраструктура зосереджена переважно в південних регіонах, що створює логістичну залежність від Чорного моря.

Авіаційна галузь демонструвала поступовий розвиток лише в межах великих міст, залишаючи поза зоною доступу багато регіонів. Ускладнення спричиняють наслідки війни: руйнування інфраструктурних об'єктів, розірваність логістичних маршрутів та підвищене навантаження на альтернативні транспортні напрями [13].

Це обумовлює необхідність як екстреного відновлення пошкодженої інфраструктури, так і довгострокового стратегічного планування з урахуванням безпекових ризиків. З огляду на обмеженість державного бюджету, особливого значення набуває оптимізація витрат та впровадження механізмів залучення позабюджетних ресурсів, зокрема через державно-приватне партнерство та участь міжнародних донорів.

Розвиток інфраструктури має базуватися на гармонізації з європейськими транспортними мережами, насамперед TEN-T [14]. Пріоритет надається модернізації основних транспортних коридорів, що сполучають Україну з ЄС, а також інтеграції мультимодальних логістичних центрів. Зменшення енергозалежності, зниження викидів вуглецю та підвищення енергоефективності повинні стати постійними орієнтирами при плануванні розвитку. Розвиток інтелектуальних транспортних систем (ITS), цифровізація процесів логістики, запровадження автоматизованих систем управління перевезеннями мають створити передумови для інноваційної трансформації галузі. Оновлення нормативно-правової бази повинно забезпечити правову визначеність, сприяти інвестиційній привабливості та децентралізації управління [15].

Реалізація масштабних інфраструктурних проєктів потребує

диверсифікації джерел фінансування та впровадження інноваційних фінансових механізмів. Основними каналами залучення інвестицій виступають державні капіталовкладення, міжнародна фінансова допомога, кредитні програми міжнародних фінансових інституцій, а також державно-приватне партнерство. У сучасних умовах особливої ваги набуває співпраця з Європейським інвестиційним банком, ЄБРР та Світовим банком, які надають довгострокове фінансування на умовах сприяння екологічно орієнтованим і сталим проєктам. Ефективне використання коштів передбачає впровадження механізмів прозорого тендерного процесу, незалежного аудиту та цифрового моніторингу реалізації проєктів [16].

Структура інвестиційних потоків у розвиток транспортної інфраструктури України представлена на рисунку 1, свідчить про те, що для успішної реалізації масштабних інфраструктурних проєктів необхідне поєднання різноманітних джерел фінансування, інноваційних фінансових інструментів та забезпечення прозорості й ефективності використання ресурсів у співпраці з міжнародними партнерами.

Додаткові фінансові ресурси можуть бути акумульовані через інфраструктурні облігації, створення спеціалізованих інвестиційних фондів та використання лізингових схем для оновлення рухомого складу. Податкове стимулювання приватних інвесторів, у тому числі через податкові пільги на прибуток, спрощення процедур відведення земельних ділянок та надання державних гарантій, здатне підвищити інтерес до інвестування в інфраструктурні проєкти. Необхідною умовою є також створення стабільного нормативно-правового середовища, яке забезпечить передбачуваність для іноземних та вітчизняних інвесторів.

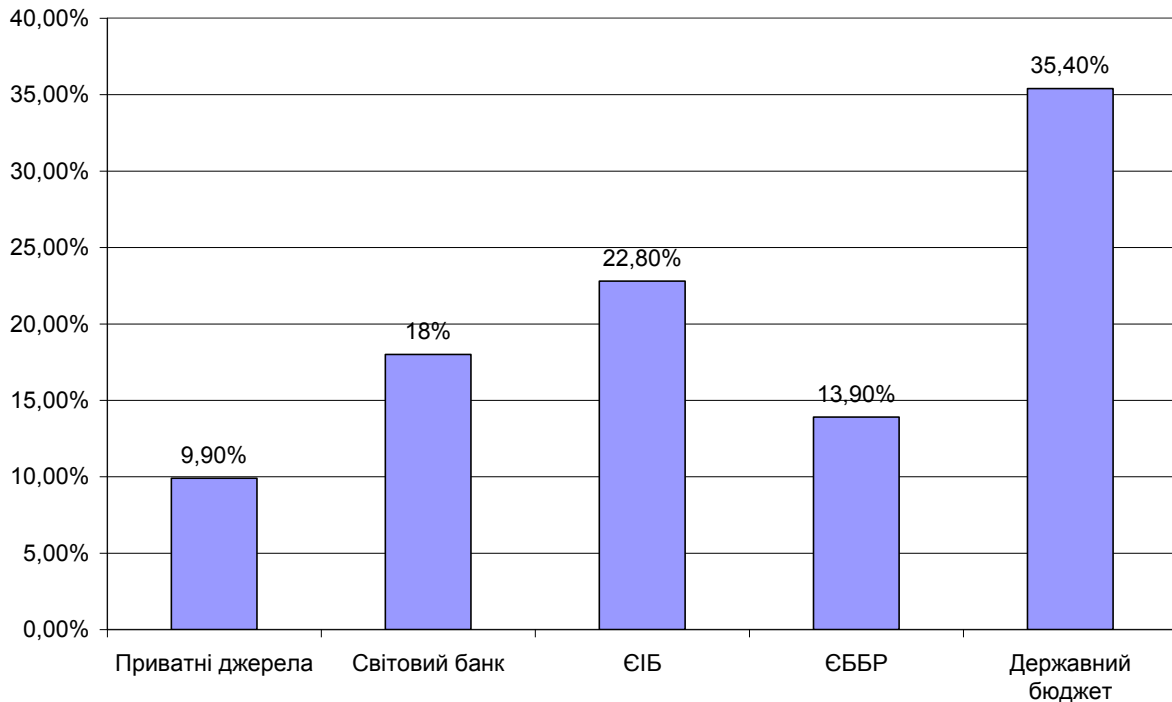

Рис. 1 Інвестиційні потоки у розвиток транспортної інфраструктури України [15, 16]

Висновки. Комплексний підхід до розвитку транспортної інфраструктури України передбачає одночасне вирішення інженерно-технічних, фінансових, екологічних та організаційних проблем. Для формування стійкої транспортної системи необхідно забезпечити інтеграцію з європейськими мережами, посилити регіональну логістичну взаємодію, модернізувати фізичні потужності та сприяти цифровій трансформації. Майбутнє галузі залежить від здатності держави створити сприятливе середовище для реалізації інвестиційних проєктів, забезпечити інституційну сталість та сприяти зростанню транспортної мобільності населення і бізнесу. Враховуючи виклики воєнного часу, доцільним є формування національного плану відновлення транспортної інфраструктури, що спиратиметься на пріоритети безпеки, ефективності та сталого розвитку.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бойченко М. Відновлення та розвиток транспортної інфраструктури у повоєнний період / М. Бойченко // Економічний вісник Донбасу. – 2023. – № 3(73). – С. 132 – 137.
2. Гоц Є.Ю. Євроінтеграція та розвиток транспортної інфраструктури України / Є.Ю. Гоц, М.С. Ковердун, М.Ю. Григорак // Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи: матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. [Київ], 25 квітня 2025 р. / КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2025. – С. 212.
3. Шевченко Р.Б. Стагнація транспортної галузі України як результат системних соціальних потрясінь / Р.Б. Шевченко, Т.О. Іващенко // Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління. - 2024. - № 11. - DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-03-07>
4. Грабенко О.О. Проблеми інтеграції української транспортної інфраструктури до ЄС / О.О. Грабенко, Н.І. Ситник // Бізнес, інновації,

менеджмент: проблеми та перспективи: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф., [Київ], 20 квіт. 2023 р. / КПП ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2023. – С.155-156.

5. Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року [Електронний ресурс] // Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/> – Назва з екрана.

6. Ukraine: Transport Sector Review [Електронний ресурс] // The World Bank. – 2021. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine> – Назва з екрана.

7. TEN-T Policy [Електронний ресурс] // European Commission. – Режим доступу: https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/infrastructure-and-investment_en (дата звернення 06.06.2025) – Назва з екрана.

8. Оцінка впливу війни на транспортну інфраструктуру України [Електронний ресурс] // Аналітичний центр при Уряді України. – 2023. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/> – Назва з екрана.

9. Пусева М. Стратегічні напрями відновлення та розвитку транспортної інфраструктури України / М. Гусева // Економіка та суспільство. Серія Менеджмент. - 2023. - №49. DOI: - <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-37>

10. Ukraine Transport Projects [Електронний ресурс] // European Investment Bank. – Режим доступу: <https://www.eib.org/en/projects/regions/enlargement/ukraine/index.htm> – Назва з екрана.

11. Аналітичні записки щодо транспортного сектору України / Інститут економіки та прогнозування НАН України. – 2023. – 45 с.

12. Програма відновлення України / Кабінет Міністрів України. – Київ, 2022. – 56 с.

13. Інфраструктурні виклики України в умовах війни / Український інститут майбутнього. – Київ, 2022. – 38 с.

14. Імплементация TEN-T в Україні [Електронний ресурс] // Міністерство інфраструктури України. – 2023. – Режим доступу: <https://mtu.gov.ua/> – Назва з екрана.

15. Transport Sector Strategy 2019–2024 [Електронний ресурс] // European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). – Режим доступу: <https://www.ebrd.com/> – Назва з екрана.

16. Infrastructure for Recovery and Growth in Ukraine [Електронний ресурс] // The World Bank. – 2023. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/> – Назва з екрана.

REFERENCES

1. Bojchenko M. (2023) Vidnovlennja ta rozvytok transportnoji infrastruktury u povojennyj period [Restoration and development of transport infrastructure in the postwar period]. *Economic Bulletin of Donbas*, no. 3(73), pp. 132-137.

2. Ghoc Je.Ju., Koverdun M.S., Ghryghorak M.Ju (2025) Jevrointeghracija ta rozvytok transportnoji infrastruktury Ukrajinjy [European integration and development of Ukraine's transport infrastructure] *Proceedings of the Biznes, innovaciji, menedzhment: problemy ta perspektyvy (Ukraine, Kyiv, April 25, 2025)*, Kyiv: Politekhnikha, pp. 212.

3. Shevchenko R.B., Ivashhenko T.O. (2024) Stagnacija transportnoji ghaluzi Ukrajinjy jak rezul'tat systemnykh social'nykh potrjasin'j [Stagnation of Ukraine's transportation industry as a result of systemic social upheaval]. *Problems of modern transformations*, no.11. Available at: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-11-03-07> (accessed 10 June 2025).

4. Ghrabenko O.O., Sytnyk N.I. (2023) Problemy integhraciji ukrajinskoji transportnoji infrastruktury do JeS [Problems of integration of Ukrainian transport

infrastructure into the EU] Proceedings of the *Biznes, innovaciji, menedzhment: problemy ta perspektyvy (Ukraine, Kyiv, April 20, 2023)*, Kyiv: Politekhnik, pp. 155-156.

5. Ministerstvo rozvytku ghromad, terytorij ta infrastruktury Ukrainy *Nacionaljna transportna strateghija Ukrainy na period do 2030 roku*. Available at: <https://mtu.gov.ua/> (accessed 6 June 2025).

6. The World Bank *Ukraine: Transport Sector Review* Available at: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine>

7. European Commission. *TEN-T Policy* Available at: https://transport.ec.europa.eu/transport-themes/infrastructure-and-investment_en

8. Analitychnyj centr pry Urjadi Ukrainy (2023) *Ocinka vplyvu vijny na transportnu infrastrukturu Ukrainy* Available at: <https://www.kmu.gov.ua/>

9. Pusjeva M. (2023) *Strateghichni naprjamy vidnovlennja ta rozvytku transportnoji infrastruktury Ukrainy* [Strategic directions for the restoration and development of Ukraine's transport infrastructure] *Ekonomika ta suspiljstvo* no.49. Available at: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-37>

10. European Investment Bank. *Ukraine Transport Projects* Available at: <https://www.eib.org/en/projects/regions/enlargement/ukraine/index.htm>

11. Instytut ekonomiky ta proghnozuvannja NAN Ukrainy (2023) *Analitychni zapysky shhodo transportnogho sektoru Ukrainy* [Policy Briefs on the Transport Sector of Ukraine]

12. Kabinet Ministriv Ukrainy (2022) *Proghrama vidnovlennja Ukrainy* [Ukraine's recovery program], Kyiv

13. Ukrajinsjkyj instytut majbutnjogho (2022) *Infrastrukturni vyklyky Ukrainy v umovakh vijny* [Infrastructure Challenges of Ukraine in the Time of War], Kyiv

14. Ministerstvo infrastruktury Ukrainy (2023) *Implementacija TEN-T v Ukraini* [Implementation of TEN-T in Ukraine] Available at: <https://mtu.gov.ua/>

15. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). *Transport Sector Strategy 2019–2024* Available at: <https://www.ebrd.com/>

16. The World Bank (2023) *Infrastructure for Recovery and Growth in Ukraine* Available at: <https://www.worldbank.org/>